

Promemoria

Sjukpenninggrundande inkomst för personer med
inkomst av näringsverksamhet

Socialdepartementet
S2026/01524

Innehåll

1	Sammanfattning	5
2	Författningsförslag	7
2.1	Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken	7
2.2	Förslag till förordning om ändring i förordningen (2000:1418) om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst	11
3	Reglerna om SGI för egenföretagare behöver ändras	13
3.1	Nuvarande regelverk	13
3.1.1	Sjukpenningsgrundande inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete	13
3.1.2	Särskilda regler för den som nyligen har startat ett företag	14
3.1.3	Rättspraxis i fråga om beräkning av inkomst från näringsverksamhet.....	14
3.1.4	Särskilda regler när inkomst av näringsverksamhet är lägre än jämförelseinkomsten för anställda	16
3.1.5	Socialavgifter och skattemässiga justeringar	16
3.2	Behov av förändring	17
3.2.1	Handläggning av SGI för egenföretagare är resurskrävande och tar lång tid	17
3.2.2	Bristande förutsebarhet och otrygghet för egenföretagare	18

3.2.3	Kvinnliga egenföretagare har svårt att nyttja trygghetssystemen.....	20
3.2.4	Reglerna om SGI för egenföretagare behöver ändras.....	21
4	Ökad förutsebarhet för personer med inkomst av näringsverksamhet vad gäller SGI.....	23
4.1	Med inkomst av näringsverksamhet ska avses överskott av aktiv näringsverksamhet.....	23
4.2	En ny beräkningsregel ska införas för försäkrade med överskott av aktiv näringsverksamhet	24
4.3	Årsinkomsterna avseende inkomst av näringsverksamhet ska räknas om med prisbasbeloppet	33
4.4	En ny beräkningsregel för kombinatorer	34
5	Sjukpenninggrundande inkomst för vissa försäkrade som återvänder till Sverige	37
6	Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser	41
7	Konsekvenser	43
7.1	Ökad förutsebarhet för egenföretagare med inkomst av näringsverksamhet	43
	Förslagen i korthet.....	43
	Överväganden om alternativ	44
	Konsekvenser för egenföretagare.....	45
	SGI bedöms på totalen bli oförändrad för dem som omfattas av den föreslagna beräkningsregeln	46
	Konsekvenser för domstolar	52
	Konsekvenser för Försäkringskassan	52
	Konsekvenser för kommuner och regioner	53
	Konsekvenser för företag	53
	Konsekvenser för statens utgifter.....	55
	Sveriges internationella åtaganden och samordningen av sociala trygghetssystem inom EU/EES	56
	Övriga konsekvenser	56

7.2	Sjukpenninggrundande inkomst för vissa försäkrade som återvänder till Sverige	56
	Förslaget i korthet	56
	Överväganden om alternativ	57
	Konsekvenser för enskilda	57
	Konsekvenser för jämställdhet	57
	Konsekvenser för domstolar.....	57
	Konsekvenser för Försäkringskassan.....	57
	Konsekvenser för kommuner och regioner	58
	Konsekvenser för företag.....	58
	Konsekvenser för statens utgifter	58
	Sveriges internationella åtaganden och samordningen av sociala trygghetssystem inom EU/EES	58
	Övriga konsekvenser.....	58
8	Författningskommentar	59
8.1	Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken.....	59

1 Sammanfattning

Denna promemoria innehåller lagförslag om sjukpenninggrundande inkomst för personer som har inkomst av aktiv näringsverksamhet (egenföretagare).

I promemorian föreslås att vid beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst ska med inkomst av näringsverksamhet avses överskott av aktiv näringsverksamhet. Det föreslås även att sjukpenninggrundande inkomst för egenföretagare ska beräknas till det högsta beloppet av antingen överskottet av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt, eller genomsnittet av förekommande överskott av aktiv näringsverksamhet från de två beskattningsår som har föregått det beskattningsår som det senaste beslutet om slutlig skatt avser. När det gäller beräkningen av sjukpenninggrundande inkomst för personer som har inkomst av både anställning och näringsverksamhet, s.k. kombinatorer, föreslås i fråga om deras inkomst av anställning att den ska beräknas till minst de senaste tolv månadernas inkomst av anställning. Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2028. Syftet med förslagen är att öka förutsebarheten och tryggheten när det gäller försäkringsskyddet för egenföretagare och kombinatorer. Förslagen syftar även till att förenkla Försäkringskassans handläggning.

I promemorian lämnas vidare förslag om skyddsregler för vissa försäkrade som återvänder till Sverige efter en utlandsvistelse. Förslaget innebär att dessa personer får ett rådrum om 25 dagar för att vidta de åtgärder som krävs för att de ska kunna skydda sin sjukpenninggrundande inkomst vid arbetslöshet. Ändringen föreslås träda i kraft den 1 februari 2027.

2 Författningsförslag

2.1 Förslag till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

Härigenom föreskrivs i fråga om socialförsäkringsbalken

dels att 25 kap. 1 och 8 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas fyra nya paragrafer, 25 kap. 7 b, 8 a, 9 a och 9 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

25 kap.

1 §¹

I detta kapitel finns grundläggande bestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst i 2–6 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- inkomst av anställning i 7
- inkomst av anställning i 7–
och 7 a §§,
- 7 b §§,
- inkomst av annat förvärvsarbete i 8–15 §§,
- undantag för vissa inkomster i 16–24 §§, och
- årsarbetstid i 25–31 §§.

7 b §

För en försäkrad som har inkomst både av anställning och av näringsverksamhet ska den sjukpenninggrundande inkomsten av anställning beräknas till det högsta beloppet av följande alternativ:

¹ Senaste lydelse 2018:670.

1. de senaste tolv månadernas inkomst av anställning, eller

2. den årliga inkomsten av anställning som den försäkrade kan antas komma att tills vidare få enligt 2 §.

Första stycket gäller inte om den försäkrade omfattas av bestämmelserna i 7 a eller 9 § om sjukpenninggrundande inkomst under uppbyggnadsskedet.

8 §

Inkomst av näringsverksamhet ska räknas som inkomst av annat förvärvsarbete. Detsamma gäller sådan inkomst av arbete för egen räkning som utgör inkomst av tjänst.

Det som anges i första stycket gäller endast i den utsträckning inkomsten inte ska räknas som inkomst av anställning. Vidare gäller det som anges i 9–17 och 19–24 §§.

Det som anges i första stycket gäller endast i den utsträckning inkomsten inte ska räknas som inkomst av anställning. Vidare gäller det som anges i 8 a–17 och 19–24 §§.

8 a §

Med inkomst av näringsverksamhet enligt 8 § avses överskott av aktiv näringsverksamhet enligt 2 kap. 23 § första stycket och 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet för ett beskattningsår före det år som den sjukpenninggrundande inkomsten ska fastställas för ska inkomsten räknas om med hänsyn till förändringen av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§.

9 a §

För en försäkrad som bedriver näringsverksamhet och som enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft ett överskott av aktiv näringsverksamhet enligt 2 kap. 23 § första stycket och 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska den sjukpenninggrundande inkomsten från näringsverksamheten beräknas enligt 9 b §.

Första stycket gäller dock inte om

1. den försäkrade enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft en inkomst av anställning som uppgått till minst 24 procent av prisbasbeloppet för beskattningsåret,

2. det för den försäkrade även kan fastställas sjukpenninggrundande inkomst av anställning, eller

3. den försäkrade omfattas av bestämmelserna i 7 a eller 9 § om sjukpenninggrundande inkomst under uppbyggnadsskedet.

9 b §

För en försäkrad som avses i 9 a § ska den sjukpenninggrundande inkomsten av näringsverksamhet beräknas till det högsta beloppet av följande alternativ:

1. överskottet av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt, eller

2. ett genomsnitt av förekommande överskott av aktiv näringsverksamhet enligt besluten om slutlig skatt för de två beskattningsår som har föregått det beskattningsår som omfattas av det senaste beslutet om slutlig skatt.

Vid beräkningen enligt första stycket ska ersättning i form av graviditetspenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och närståendepenning likställas med inkomst av näringsverksamhet, om ersättningen har grundat sig på inkomst av aktiv näringsverksamhet.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2028.
 2. De nya bestämmelserna tillämpas första gången på ersättningsperioder som påbörjas efter den 31 december 2027.

2.2 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2000:1418) om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst

Härigenom förskrivs att 3 § förordningen (2000:1418) om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 §¹

Skyddsbestämmelserna ska tillämpas för en försäkrad som har en sjukpenninggrundande inkomst av anställning eller av annat förvärvsarbete och som före ingången av den månad han eller hon uppnår riktåldern för pension

1. är helt eller delvis arbetslös,
2. på grund av hälsoskäl inte kan återgå i arbete hos sin arbetsgivare, eller
3. på grund av hälsoskäl inte kan återgå i arbete i den egna verksamheten.

Bestämmelserna i första stycket gäller endast när den försäkrade är beredd att anta erbjudet arbete i en omfattning som svarar mot den fastställda sjukpenninggrundande inkomsten samt

1. aktivt söker sådant arbete och är anmäld som arbetsökande hos <i>den offentliga arbetsförmedlingen</i> , eller	1. aktivt söker sådant arbete och är anmäld som arbetsökande hos <i>Arbetsförmedlingen</i> , eller

2. söker arbete på det sätt som	Försäkringskassan föreskriver.

För en försäkrad som har fått sjukpenning ska villkoren enligt andra stycket 1 anses vara uppfyllda under 25 arbetsdagar från det att rätten till sjukpenning har upphört.

För en försäkrad som har fått sjukpenning ska villkoren enligt andra stycket 1 anses vara uppfyllda under 25 arbetsdagar från det att rätten till sjukpenning har upphört. *För en försäkrad som avses i 26 kap. 24 § socialförsäkringsbalken ska villkoren enligt andra stycket 1 anses vara*

¹ Senaste lydelse 2022:1445.

*uppfyllda under 25 arbetsdagar
från återkomsten till Sverige.*

-
1. Denna förordning träder i kraft den 1 februari 2027.
 2. Äldre bestämmelser gäller fortfarande för den som har återkommit till Sverige före ikraftträdandet.

3 Reglerna om SGI för egenföretagare behöver ändras

3.1 Nuvarande regelverk

3.1.1 Sjukpenninggrundande inkomst av anställning eller annat förvärvsarbete

Sjukpenninggrundande inkomst, förkortad SGI, är inkomstunderlaget för beräkning av socialförsäkringsförmåner som beviljas per dag. Till dessa förmåner hör bl.a. sjukpenning och föräldrapenning. Grundläggande bestämmelser om SGI finns i 25 kap. 2–6 §§ socialförsäkringsbalken, förkortad SFB.

SGI är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete, antingen som arbetstagare i allmän eller enskild tjänst (inkomst av anställning) eller på annan grund (inkomst av annat förvärvsarbete). För att SGI ska kunna fastställas krävs bl.a. att den försäkrades årliga inkomst kommer från arbete i Sverige som kan antas vara under minst sex månader i följd eller vara årligen återkommande. Inkomsten ska också antas uppgå till minst 24 procent av prisbasbeloppet.

När SGI beräknas ska inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete beräknas var för sig och avrundas till närmast lägre hundratal kronor. Vid beräkningen ska det bortses från inkomst av anställning och inkomst av annat förvärvsarbete till den del den sammanlagda inkomsten överstiger 10 prisbasbelopp. Det ska därvid i första hand bortses från inkomst av annat förvärvsarbete.

Ersättning för arbete som en person utför för någon annans räkning betraktas som inkomst av anställning, om ersättningen uppgår till minst 1 000 kronor under ett år. Löneinkomster för aktiebolagsdelägare som kommer från arbete i det egna bolaget

räknas också som inkomst av anställning. Bestämmelser om inkomst av anställning finns i 25 kap. 7 och 7 a §§ SFB.

En egenföretagare som bedriver näringsverksamhet i form av enskild firma, handelsbolag eller kommanditbolag och som har inkomster från arbete i näringsverksamheten, betraktas däremot inte som anställd utan dennes inkomster räknas i stället som inkomst av annat förvärvsarbete. Bestämmelser om inkomst av annat förvärvsarbete finns i 25 kap. 8–15 §§ SFB.

3.1.2 Särskilda regler för den som nyligen har startat ett företag

För den som har startat ett företag gäller särskilda regler för beräkning av hans eller hennes SGI (25 kap. 7 a och 9 §§ SFB). Dessa gäller både den som bedriver näringsverksamhet i aktiebolagsform och den som bedriver näringsverksamhet som t.ex. enskild näringsidkare. Under detta s.k. uppbyggnadsskede, som omfattar de första 36 månaderna från det att företaget registrerats eller borde ha registrerats, ska Försäkringskassan beräkna SGI utifrån vad en anställd med motsvarande arbetsuppgifter normalt tjänar. Syftet med denna regel är att ge företagaren ett försäkringsskydd som motsvarar en skälig arbetsinkomst, även om företaget i början inte genererar tillräckliga inkomster för att ligga till grund för en SGI (prop. 2009/10:120 s. 60).

3.1.3 Rättspraxis i fråga om beräkning av inkomst från näringsverksamhet

Av 25 kap. 2 § SFB följer att ett beslut om SGI baseras på ett antagande om en framtida inkomst. Förarbetena till den nämnda bestämmelsen ger ingen närmare ledning i fråga om vilket underlag som krävs för att göra en sådan prognos (jfr RÅ 2009 ref. 2 I och II). Det vanliga är att prognosen baseras på uppgifter om den inkomst från arbete som den försäkrade har när han eller hon ansöker om en förmån. Det kan dock variera från fall till fall vilka inkomster och vilka perioder som läggs till grund för beräkningen, liksom vilka ytterligare omständigheter som beaktas.

Högsta förvaltningsdomstolen, förkortad HFD, har i rättsfallet HFD 2024 ref. 2 prövat frågan om hur beräkningen av SGI ska göras för en försäkrad med oregelbundna inkomster av anställning. Enligt HFD ska beräkningen av SGI ge en så rättvisande prognos som möjligt av den försäkrades förväntade årliga inkomst. Det innebär att beräkningsunderlaget kan omfatta uppgifter om såväl förväntade framtida inkomster som historiska inkomster och annan utredning. Även längden på den period med historiska inkomster som beräkningen baseras på måste variera utifrån omständigheterna i det enskilda fallet. När det står klart att uppgifter om historiska inkomster inte alls bidrar till en rättvisande bild av den försäkrades förväntade årliga inkomst ska sådana icke representativa perioder inte ingå (se punkterna 16 och 17 i nämnda rättsfall).

I rättsfallet RÅ 2010 ref. 64 fann dåvarande Regeringsrätten att återföring av avdrag för avsättning till periodiseringsfond inte ska läggas till grund för SGI. Som skäl anförde domstolen att en periodiseringsfond är en obeskattad reserv som bl.a. syftar till att utgöra en likviditetsförstärkning och att tillgodose möjligheterna till förlustutjämning bakåt i tiden. Några särskilda begränsningar – utöver att ett avdrag för avsättning måste återföras till beskattning inom en viss tidsperiod – gäller i princip inte, utan näringsidkaren disponerar själv över de intjänade medlen. SGI utgörs av den försäkrades beräknade framtida inkomst i pengar av eget arbete. De skatterättsliga dispositioner som den försäkrade vidtar inom ramen för periodiseringsfondssystemet bör därför inte beaktas vid denna beräkning.

I rättsfallet HFD 2014 ref. 3 fann HFD att beräkningen av SGI inte ska påverkas av underskott av näringsverksamhet som kvarstår från föregående beskattningsår. Som skäl anfördes bl.a. att sjukförsäkringens syfte är att ersätta bortfall av arbetsinkomst vid sjukdom. Beräkningen av den inkomst som ska ligga till grund för ett framtida försäkringsfall bör därför inriktas på framtida inkomster, efter avdrag för kostnaderna för att förvärva dessa inkomster. Avdrag för underskott enligt 40 kap. 2 § inkomstskattelagen (1999:1229), förkortad IL, syftar till att utjämna det skattemässiga resultatet över tid, genom att möjliggöra avdrag för kostnader som tidigare år inte kunnat utnyttjas fullt ut. Mot denna bakgrund fanns det, enligt HFD, skäl att bortse från sådana underskottsavdrag från tidigare beskattningsår. Detta gäller på

motsvarande sätt som för dispositioner inom periodiseringsfondssystemet.

3.1.4 Särskilda regler när inkomst av näringsverksamhet är lägre än jämförelseinkomsten för anställda

Socialförsäkringsbalken innehåller inga bestämmelser om vilka omständigheter som ska beaktas vid antagandet om den framtida inkomsten. När det gäller egenföretagare som under flera år i följd har redovisat en lägre inkomst av näringsverksamhet än vad som är skälig lön för en anställd med motsvarande arbetsuppgifter (s.k. jämförelseinkomst), finns dock en särskild regel i 5 § Riksförsäkringsverkets föreskrifter (RFFS 1998:12) om sjukpenninggrundande inkomst. Av paragrafen framgår att Försäkringskassan i dessa fall ska beräkna SGI med ledning av de tre senaste årens inkomstbeskattningar. I Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:2) om sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid, anges hur beräkningen närmare bör göras och i vilken utsträckning fastställda förvärvsinkomster bör räknas om med hjälp av innevarande års förhöjda prisbasbelopp.

3.1.5 Socialavgifter och skattemässiga justeringar

Socialavgiftslagen (2000:980), förkortad SAL, reglerar vilka socialavgifter som ska betalas för finansiering av systemen för social trygghet, av vem de ska betalas och på vilket underlag de ska beräknas. Socialavgifter utgörs av arbetsgivaravgifter och egenavgifter (1 kap. 2 § SAL). Arbetsgivaravgifter ska betalas av den som utger en avgiftspliktig ersättning (2 kap. 1 § första stycket SAL). Egenavgifter ska betalas av en fysisk person som har en avgiftspliktig inkomst (3 kap. 1 § första stycket SAL).

Egenföretagare som bedriver aktiv näringsverksamhet är skyldiga att betala egenavgifter (3 kap. 2 § SAL). En näringsverksamhet är aktiv om egenföretagaren i inte oväsentlig omfattning arbetar i verksamheten (2 kap. 23 § IL). I annat fall är verksamheten passiv med följden att företagaren inte betalar egenavgifter utan i stället betalar särskild löneskatt (2 § lagen [1990:659] om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster). Underlaget för beräkning av

egenavgifter är som utgångspunkt överskottet av näringsverksamheten (3 kap. 12 § SAL). Även inkomst av tjänst från verksamhet som bedrivs självständigt men som inte räknas som näringsverksamhet utgör underlag för egenavgifter (3 kap. 4 § SAL). Sjukpenning är en avgiftsfri inkomst (3 kap. 10 § SAL).

Inkomstskattelagen innehåller bestämmelser om periodiseringsfonder (30 kap. IL). Med stöd av dessa bestämmelser kan en enskild näringsidkare i samband med att verksamheten deklarerats välja att avsätta delar av sitt överskott till en periodiseringsfond (30 kap. 1–4 §§ IL). På så vis kan den enskilde skjuta upp en del av beskattningen av sin vinst till ett senare år. Periodiseringsfonder kan användas för att jämnar ut verksamhetens resultat mellan olika år och därmed få en jämnare beskattning (prop. 1993/94:50 s 234 och 235). En avsättning till periodiseringsfond minskar det överskott som beskattas samma år och därmed också underlaget för egenavgifter det året. Det innebär att de egenavgifter som ska betalas skjuts upp i tiden. Ett avdrag för avsättning till periodiseringsfond ska återföras till beskattning senast sjätte året efter det år näringsidkaren avdraget gjordes, men egenföretagaren kan välja att återföra avdraget tidigare (30 kap. 7 § IL). När återföring sker uppstår även en skyldighet att betala motsvarande egenavgifter.

3.2 Behov av förändring

3.2.1 Handläggning av SGI för egenföretagare är resurskrävande och tar lång tid

SGI beräknas i de flesta ärenden i samband med en ansökan om en förmån. För bl.a. egenföretagare, kombinatorer (personer som har både inkomst av anställning och näringsverksamhet), studerande och arbetslösa krävs mer utredning för att kunna beräkna en SGI. Försäkringskassan redovisar handläggningstiden för SGI-ärenden som myndigheten klassificerar som särskilt utredningskrävande SGI. I januari 2026 var handläggningstiden för sådana ärenden 47 dagar (Försäkringskassan 2026, En verksamhet och en ekonomi i balans s. 32.)

I betänkandet Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenningsgrundande inkomst (SOU 2023:30 s. 145) redogörs för Försäkringskassans praxis vid beräkningen av en egenföretagares SGI. I ett första steg görs en justering av förvärvsinkomsten för vissa skatterättsliga dispositioner som egenföretagaren har gjort. Det innebär att en ny förvärvsinkomst för de tre senaste åren beräknas, som inte tar hänsyn till eventuella skattemässiga dispositioner. En justering görs också för de egenavgifter som skulle ha betalats på den justerade inkomstnivån. Den nya och omräknade inkomsten för de tre senaste åren räknas därefter upp med det aktuella årets förhöjda prisbasbelopp. Slutligen görs en bedömning av om de omräknade förvärvsinkomsterna uppvisar en trend eller ett genomsnitt som är i linje med de inkomstuppgifter som egenföretagaren har lämnat.

För kombinatorer, dvs. personer som har inkomster av både anställning och av näringsverksamhet, kan det variera vilken av dessa två källor den huvudsakliga inkomsten kommer ifrån (SOU 2023:30 s. 210–212). Försäkringskassan beräknar därför kombinatörens SGI både på det sätt som tillämpas för inkomst av anställning och på det sätt som tillämpas för inkomst av annat förvärvsarbete. Därvid beaktas i varje enskilt fall hur förhållandet mellan dessa inkomster har varierat över tid. Eftersom SGI ska motsvara den inkomst som den försäkrade förväntas få, gör Försäkringskassan därefter en samlad bedömning av de båda beräkningarna för att få ett så rättvisande slutresultat som möjligt.

Handläggningen av SGI-ärenden för både egenföretagare och kombinatorer sker manuellt och är särskilt utrednings- och resurskrävande. Att handlägga sådana ärenden tar betydligt längre tid än motsvarande ärenden för personer som endast har inkomst av anställning där handläggningen i hög utsträckning är automatisk. Vid inkomstbortfall på grund av t.ex. sjukdom eller vård av barn befinner sig egenföretagare och kombinatorer således ofta i en ekonomiskt osäker situation under lång tid. Nuvarande regelverk lämpar sig inte heller för automatisering.

3.2.2 Bristande förutsebarhet och otrygghet för egenföretagare

I samband med ansökan om en SGI-baserad förmån behöver den enskilde sätta sig in i ett omfattande och komplicerat regelverk. För

många kan det vara svårt att förstå vad som faktiskt gäller. Dessa omständigheter gör att det ofta blir svårt för individen att avgöra vilka inkomster som ska ligga till grund för exempelvis sjukpenning och därmed att beräkna storleken på sin SGI. Osäkerheten visar sig ofta när en person ansöker om en SGI-baserad förmån och då anger inkomster som antingen är för höga eller för låga. Detta leder inte sällan till att Försäkringskassan måste utreda ärendet närmare, vilket kan resultera i längre handläggningstider och ökad administration som följd (jfr Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst [SOU 2023:30 s. 146]).

I Riksrevisionens rapport Fastställande av föräldrapenning för egenföretagare (RiR 2018:1 s. 38) intervjuades egenföretagare bl.a. om hur de upplevde kommunikationen med Försäkringskassan. Egenföretagarnas synpunkter handlar främst om ett system som upplevs som orättvist och inte anpassat efter egenföretagares villkor samt om svårigheter att förutse ersättningen i föräldrapenningen och att få tydliga svar från myndigheten.

En fråga som har utretts inom ramen för den parlamentariska socialförsäkringsutredningen (Mer trygghet och bättre försäkring, [S2015:21]) är om SGI bör baseras på tidigare faktiska (historiska) inkomster i stället för på ett antagande om framtida inkomster. Utredningen bedömde att standardtryggheten och förutsebarheten i socialförsäkringen behöver öka, särskilt för arbetstagare med tidsbegränsade anställningar och för personer som kombinerar anställning med egenföretagande. Enligt utredningen har dessa grupper ofta svårigheter att styrka framtida inkomster, trots att de under längre tid har haft inkomster från arbete. Kommittén gjorde bedömningen att en SGI-beräkning baserad på historiska inkomstuppgifter bör införas i socialförsäkringen, som ett alternativ till nuvarande beräkning av SGI. Beräkningen föreslogs vara ett komplement till det befintliga regelverket. Genom en sådan beräkning skulle det nuvarande villkoret att inkomsten ska härröra från arbete som kan antas pågå under minst sex månader i följd eller vara årligen återkommande inte upprätthållas. Beräkningen av SGI föreslogs genomföras automatiskt i samtliga ärenden som avser SGI av anställning och presenteras som ett förval i handläggningen.

Inspektionen för socialförsäkringen (ISF) har i rapporten Sjukfrånvaro och vård av barn bland företagare (Rapport 2012:8) genomfört en omfattande kartläggning av företagares användning av

sjukpenning och tillfällig föräldrapenning för vård av barn. ISF konstaterade att inkomstbortfallsprincipen är svårare att tillämpa på egenföretagare än för anställda, samt att sjuk- och föräldraförsäkringen i högre grad har varit inkomstbortfallsförsäkringar för anställda än för egenföretagare. Enligt ISF skulle en övergång till en SGI baserad på faktiska inkomster kunna göra socialförsäkringen mellan företagare, oavsett företagsform, och anställda mer likvärdig (ISF 2012:8 s 95).

3.2.3 Kvinnliga egenföretagare har svårt att nyttja trygghetssystemen

Målet för näringspolitiken är att stärka den svenska konkurrenskraften och skapa förutsättningar för fler jobb i fler och växande företag (prop. 2025/26:1 utg.omr. 24). En variation av företag och företagare inom olika branscher anses vara en viktig strategi för att stärka svensk konkurrenskraft. Kvinnors företagande har därför pekats ut som en strategiskt viktig fråga för Sveriges ekonomiska tillväxt, sysselsättning och utveckling av samhället. Tillväxtverket har haft i uppdrag av regeringen att analysera kvinnors företagande.

I slutrapporten Uppdrag om kvinnors företagande (KN2023/02624 s. 19 och 20) från 2023 konstaterar Tillväxtverket att storskalig företagsverksamhet ses som en norm i Sverige och att små och medelstora företag förbises. Enligt Tillväxtverket missgynnar det små företag i allmänhet och kvinnodominerade branscher i synnerhet. Tillväxtverket konstaterar att kvinnor oftast bedriver sina verksamheter utan att ha anställda och att de har svårigheter att nyttja trygghetssystemen, framför allt gällande arbetslöshetsersättning, sjuklön, sjukpenning och föräldraledighet. Myndigheten anser därför att trygghetssystemet och förmåner behöver vara utformade för att passa både företagare och anställda. Tillväxtverket föreslår en översyn av befintligt regelverk med utgångspunkt i betänkandet Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsebart (SOU 2021:98), som bl.a. föreslog att fastställande av SGI för egenföretagare ska utgå från historiska deklarerade inkomstuppgifter.

3.2.4 Reglerna om SGI för egenföretagare behöver ändras

I föregående avsnitt redogörs för de olika problem som finns med det nuvarande regelverket om SGI för egenföretagare och kombinatorer. Det handlar om bl.a. bristande förutsebarhet och otrygghet för de försäkrade, resurskrävande handläggning hos Försäkringskassan och långa handläggningstider.

Frågan om hur reglerna om SGI för egenföretagare kan bli tydligare, enklare och mer förutsebara har utretts av flera utredningar. Nedan redogörs för de två senaste utredningarna om SGI.

Utredningen om Ett förbättrat trygghetssystem för företagare, vars förslag presenteras i betänkandet Ett förbättrat trygghetssystem för företagare – enklare och mer förutsägbart (SOU 2021:98), föreslog att SGI för egenföretagare med inkomst av näringsverksamhet som huvudregel ska baseras på historiska uppgifter i form av fastställda deklaraionsuppgifter. Utredningen föreslog vidare en alternativ regel, en ventil, som innebär att den försäkrade alltid ska ha rätt att begära att SGI även ska beräknas utifrån inkomsten av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt och underlag avseende tid därefter.

Utredningen om Ett trygghetssystem för alla – översyn av regelverket för SGI, vars förslag presenteras i betänkandet Ett trygghetssystem för alla – nytt regelverk för sjukpenninggrundande inkomst (SOU 2023:30), föreslog att SGI ska beslutas utifrån historiska inkomster med en ramtid om tolv månader för anställda och en ramtid om tre år för företagare som inte bedriver verksamhet via aktiebolag. Om det är mer fördelaktigt, ska SGI beslutas utifrån aktuella inkomster för både anställda och egenföretagare och, om den enskildes inkomster under ramtiden har minskat i samband med en skyddsvärd situation, ska inkomsterna under ramtiden räknas som om en sådan minskning inte hade skett (skyddad inkomst).

Denna promemoria tar endast upp vissa av de frågor som tidigare har utretts, nämligen SGI för egenföretagare och för kombinatorer. Båda utredningarna som nämns ovan föreslog att SGI både ska kunna beslutas enligt historiska och aktuella eller förväntade inkomster. I promemorian bedöms att SGI för personer som endast har inkomst av näringsverksamhet bara ska baseras på uppgifter som har legat till grund för beslut om slutlig skatt. Detta såvida de inte

omfattas av en bestämmelse om uppbyggnadsskede (se avsnitt 4.2). Utredningen om Ett trygghetssystem för alla lämnade förslag om kombinatorer, men betänkandet fick omfattande kritik av remissinstanserna för att förslagen var komplicerade och inte ökade förutsebarheten. Därför finns det skäl att se över nuvarande regelverk på nytt och lämna förslag om hur reglerna om SGI för egenföretagare och för kombinatorer kan ändras för att bli enklare och mer förutsebara, samt även underlätta Försäkringskassans handläggning och en automatisering av beslutsfattandet.

4 Ökad förutsebarhet för personer med inkomst av näringsverksamhet vad gäller SGI

4.1 Med inkomst av näringsverksamhet ska avses överskott av aktiv näringsverksamhet

Förslag

Med inkomst av näringsverksamhet ska i fråga om sjukpenninggrundande inkomst avses överskott av aktiv näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen.

Skälen för förslaget

Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst ska med inkomst av näringsverksamhet avses överskott av aktiv näringsverksamhet

Sjukpenninggrundande inkomst (SGI) är den årliga inkomst i pengar som en försäkrad kan antas komma att tills vidare få för eget arbete genom antingen inkomst av anställning eller inkomst av annat förvärvsarbete. Beräkningen av SGI för personer med inkomst av aktiv näringsverksamhet, s.k. egenföretagare, är på många sätt svår att förutse för den enskilde (se avsnitt 3.2.2). Ett sätt att skapa större tydlighet och förutsebarhet i tillämpningen är att i lag definiera vad som avses med inkomst av näringsverksamhet. Detta är också en viktig utgångspunkt för möjligheten att automatisera handlägg-

ningen eftersom automatiska beslut förutsätter enkla och tydliga regler som kan tillämpas standardiserat och utan inslag av diskretionär bedömning (jfr Individuell eller standardiserad socialförsäkring, ISF 2015:3). En definition skapar också stabila förutsättningar för utvecklandet av tydligare beräkningsregler.

Frågan är då hur en definition skulle kunna utformas. Vid denna bedömning är det relevant att jämföra med definitioner i andra närliggande regelverk såsom regelverket för arbetslöshetsförsäkringen. Enligt 3 kap. 5 § första stycket lagen (2024:56) om arbetslöshetsförsäkring ska med inkomster av förvärvsarbete avses sådana ersättningar som en utbetalare är skyldig att betala arbetsgivaravgifter för och sådana inkomster som en fysisk person är skyldig att betala egenavgifter för enligt socialavgiftslagen. Inkomst av passiv näringsverksamhet räknas därmed per definition inte som inkomst av förvärvsarbete i arbetslöshetsförsäkringen. Detta bör gälla även vid beräkningen av SGI för egenföretagare.

För att göra det ännu enklare för den försäkrade att själv kunna konstatera vilket belopp som ska ligga till grund för beräkningen av SGI, bör dock definitionen ta sikte på det skattepliktiga överskottet snarare än underlaget för egenavgifter. Mot denna bakgrund föreslås att med inkomst av näringsverksamhet vid beräkningen av SGI ska avses överskott av aktiv näringsverksamhet.

4.2 En ny beräkningsregel ska införas för försäkrade med överskott av aktiv näringsverksamhet

Förslag

För en försäkrad som bedriver näringsverksamhet och som enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft ett överskott av aktiv näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen, ska den sjukpenninggrundande inkomsten fastställas enligt ett beräkningsunderlag som utgår från tidigare års inkomster av näringsverksamhet. Den sjukpenninggrundande inkomsten ska beräknas till det högsta beloppet av

- överskott av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt, eller

- genomsnittet av förekommande överskott av aktiv näringsverksamhet från de två beskattningsår som har föregått det beskattningsår som det senaste beslutet om slutlig skatt avser.

Graviditetspenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och närståendepenning ska vid beräkningen likställas med inkomst av näringsverksamhet, om ersättningen har grundats på inkomst av aktiv näringsverksamhet.

Den sjukpenninggrundande inkomsten ska dock inte fastställas på detta sätt om

- den försäkrade enligt det senaste beslutet om slutlig skatt även har haft en inkomst av anställning som uppgått till minst 24 procent av prisbasbeloppet för beskattningsåret,
- det för den försäkrade även ska fastställas sjukpenninggrundande inkomst avseende inkomst av anställning, eller
- den försäkrade omfattas av en bestämmelse om sjukpenninggrundande inkomst under uppbyggnadsskedet.

Bedömning

Det bör inte införas en alternativ beräkningsregel som innebär att SGI för egenföretagare, vid sidan av historiska inkomster, även ska kunna fastställas på aktuella eller förväntade inkomster.

Skälen för förslaget och bedömningen

Det ska införas en ny beräkningsregel för SGI som ska utgå från inkomster i tidigare års beslut om slutlig skatt

Ett sätt att ytterligare förenkla regelverket och göra beräkningen av SGI för företagare mer förutsebar är att, som bl.a. Utredningen om ett förbättrat trygghetssystem för företagare föreslagit, basera beslutet på historiska inkomster. Utredningen föreslog att SGI för företagare med inkomst av näringsverksamhet som huvudregel ska baseras på fastställda deklara-tionsuppgifter (SOU 2021:98, s. 127).

Fördelen med att använda sådana uppgifter är att dessa är verifierade och enkla att inhämta. Det ökar i sin tur förutsättningarna för automatisering av beslutsprocessen, med snabbare handläggningstider och utbetalningar som följd. Bedömningen är därför att det bör införas en beräkningsregel för egenföretagare som utgår från överskottet av aktiv näringsverksamhet som legat till grund för ett beslut om slutlig skatt. Därmed bör den som bedriver näringsverksamhet och som enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft ett överskott av aktiv näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen omfattas av en sådan beräkningsregel. Kravet att den försäkrade ska bedriva näringsverksamhet innebär att den som visserligen har ett överskott av näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt men inte längre bedriver näringsverksamhet inte omfattas.

När beräkningen av SGI baseras på inkomst av näringsverksamhet som har varit föremål för beslut om slutlig skatt uppstår ett direkt beroende av beslut om slutlig skatt och eventuella omprövningar av ett sådant beslut. Jämfört med nuvarande regelverk, kan det därför antas att antalet beslut om ändring av redan fastställd SGI kan komma att öka något. En invändning mot att basera beräkningsregeln på beslutet om slutlig skatt är därför att detta beslut kan omprövas upp till sex år från det aktuella beskattningsåret. Detta skulle i så fall vara negativt för både förutsebarheten och effektiviteten i Försäkringskassans handläggning. Huruvida ett omprövningsbeslut om slutlig skatt medför att ett beslut om SGI eller om en SGI-beräknad förmån ska ändras begränsas dock av bestämmelserna i 26 kap. 4–6 §§ och 113 kap. 3–6 §§ SFB. De vinster i fråga om förutsebarhet och effektivitet som förslaget medför i stort, bedöms sammantaget vara större än de negativa effekter som ett ökat antal ändringsbeslut skulle få.

En annan invändning mot att basera beräkningsregeln på uppgifter som legat till grund för beslut om slutlig skatt är att det som i ett skatteperspektiv är positivt för den enskilde kan vara negativt i ett socialförsäkringsperspektiv, och tvärtom. Att exempelvis avsätta medel till en periodiseringsfond kan vara positivt ur ett skatteperspektiv, eftersom man då skjuter upp beskattningen genom att avsättningen reducerar det deklarerade överskottet. Nackdelen med detta är att det belopp som SGI-beräkningen då

baseras på blir lägre. Förslaget innebär dock att regelverket för SGI blir enklare och tydligare. Den enskilde kommer lätt kunna konstatera vilka uppgifter som SGI:n ska beräknas på och därmed få en god och säker uppfattning om sitt försäkringsskydd. En beräkningsregel för SGI som tar hänsyn till den beskattningsbara inkomsten stärker också relationen mellan den enskildes försäkringsskydd och hans eller hennes bidrag till finansieringen av socialförsäkringen. Vid en sammantagen bedömning bedöms fördelarna med en beräkningsregel som utgår från överskottet av aktiv näringsverksamhet som legat till grund för ett beslut om slutlig skatt överväga nackdelarna.

Beräkningsregeln ska utgå från tidigare årsinkomster och innehålla två alternativ

Det är en naturlig utgångspunkt att beräkningsregeln ska omfatta den senaste årsinkomsten som har varit föremål för beslut om slutlig skatt, eftersom denna inkomst är den mest aktuella. Inkomster från näringsverksamhet kan dock variera kraftigt från år till år på grund av omständigheter som egenföretagaren inte själv kan råda över. Det kan t.ex. handla om sjukdomsfall eller plötsliga förändringar i konjunkturen. För att säkerställa ett gott försäkringsskydd för egenföretagare är det därför lämpligt att låta ytterligare årsinkomster ingå i beräkningen. Utredningen om ett förbättrat trygghetssystem för företagare föreslog att beräkningen skulle utgå från ett genomsnitt av de tre högsta årsinkomsterna under de senaste fem åren. Även om utgångspunkten bör vara att beräkningen ska utgå från historiska uppgifter, framstår det som alltför avlägset att beakta inkomster som ligger så långt tillbaka i tiden. En sådan ordning skulle även innebära en omotiverat stor skillnad jämfört med den beräkning som i dag görs för försäkrade med inkomst av anställning. Det ligger därför närmare tillhands att utforma beräkningsregeln med arbetslöshetsförsäkringen som förebild.

Vid prövning av ett inkomstvillkor i arbetslöshetsförsäkringen får man, för de månader som en sökande har varit verksam som företagare inom ramtiden, räkna med något av följande: 1) inkomsten av förvärvsarbete från verksamheten som framgår av det senaste beslutet om slutlig skatt, eller 2) den genomsnittliga årsinkomsten av förvärvsarbete från verksamheten under de två år

som föregått beskattningsåret enligt det senaste beslutet om slutlig skatt (3 kap. 4 § lagen [2024:506] om arbetslöshetsförsäkring). För att uppnå ett gott försäkringsskydd föreslås således, med ledning av arbetslöshetsförsäkringens utformning, att inkomst av näringsverksamhet ska beräknas till det högsta beloppet av de två följande alternativen: 1) överskottet av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt, eller 2) ett genomsnitt av överskott av aktiv näringsverksamhet enligt besluten om slutlig skatt för de två beskattningsår som har föregått det beskattningsår som omfattas av det senaste beslutet om slutlig skatt.

Vissa ersättningar som grundar sig på inkomst av näringsverksamhet ska likställas med inkomst av näringsverksamhet.

Enligt 3 kap. 7 § första stycket lagen (2024:506) om arbetslöshetsförsäkring ska vissa ersättningar likställas med inkomst av förvärvsarbete när sökandens sammanlagda inkomst av förvärvsarbete beräknas. Dessa är graviditetspenning, föräldrapenningförmåner, sjukpenning, rehabiliteringspenning, smittbärrpenning, närståendepenning enligt socialförsäkringsbalken och ersättning enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön. Syftet med denna regel är att sökandens försäkringsskydd inte ska försämras på ett oproportionerligt sätt till följd av situationer då sökanden ofrivilligt har varit förhindrad att arbeta (prop. 2023/24:128 s. 150).

Frågan är då vilka ersättningar som på motsvarande sätt bör likställas med inkomst av näringsverksamhet vid beräkning av SGI. Ersättning enligt lagen om sjuklön är av naturliga skäl inte relevant när det gäller inkomst av näringsverksamhet, eftersom det bara är anställda som får sjuklön. När det gäller sjukpenning, rehabiliteringspenning och smittbärrpenning enligt socialförsäkringsbalken och sjukpenning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring ska dessa tas upp i inkomstslaget näringsverksamhet, om de grundar sig på sådan inkomst (se 15 kap. 8 § inkomstskattelagen [1999:1229]). Ersättningarna ingår således redan i det beräknade överskottet och ska därför inte beaktas på nytt. De ersättningar som då återstår är graviditetspenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och närståendepenning enligt socialförsäkringsbalken. Av samma skäl som dessa ersättningar likställs med inkomst av förvärvsarbete i

arbetslöshetsförsäkringen, och under förutsättning att de har grundats på inkomst av aktiv näringsverksamhet, bör de likställas med inkomst av näringsverksamhet vid beräkningen av egenföretagares SGI.

En omständighet som talar mot att räkna med de aktuella ersättningarna är att enskilda vars inkomst av näringsverksamhet endast i begränsad utsträckning har påverkats negativt av det förvärvsavbrott som har gett upphov till nämnda ersättningar, i vissa fall kan komma att överkompenseras. En regel som beaktar förhållandet mellan olika ersättningar och inkomsten av näringsverksamhet, för att undvika en sådan överkompensation, skulle dock sannolikt komplicera tillämpningen väsentligt och därigenom motverka syftet med den föreslagna beräkningsregeln. Värdet av ett fullgott försäkringsskydd och ett enkelt och förutsebart regelverk bedöms väga tyngre än den eventuella överkompensation som i vissa enskilda fall skulle kunna uppstå. Sammanfattningsvis föreslås därför att graviditetspenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och närståendepenning vid beräkningen ska likställas med inkomst av näringsverksamhet, om ersättningen har grundats på inkomst av aktiv näringsverksamhet.

Försäkrade med sjukpenninggrundande inkomst av anställning ska inte omfattas av beräkningsregeln

För försäkrade som både har inkomst av näringsverksamhet och inkomst av anställning (s.k. kombinatorer), kan det variera vilken av dessa två källor den huvudsakliga inkomsten kommer från. Det kan därför antas att den inkomst av näringsverksamhet som har varit föremål för det senaste beslutet om slutlig skatt i många fall väsentligt understiger den inkomst som den enskilde kan antas tills vidare få vid tidpunkten för försäkringsfallet. Ett användande av beräkningsregeln skulle i sådana fall kunna leda till ett mindre rimligt utfall för den enskilde. Försäkrade för vilka det även ska fastställas sjukpenninggrundande inkomst av anställning bör därför inte omfattas av beräkningsregeln.

Motsvarande problematik kan även uppkomma i de fall den försäkrade har haft inkomst av anställning under det år som senast varit föremål för beslut om slutlig skatt. Även då skulle

beräkningsregeln kunna leda till ett mindre rimligt resultat för den försäkrade. Det föreslås därför att inte heller den som har haft inkomst av anställning på minst 24 procent av ett prisbasbelopp det senaste året som har varit föremål för beslut om slutlig skatt ska omfattas av beräkningsregeln. Att gränsen bör gå vid just 24 procent av prisbasbeloppet motiveras med att inkomster på denna nivå utgör ett grundvillkor för att alls kunna fastställa en SGI (se 25 kap. 3 § SFB). Eftersom beräkningsregeln utgår från de tre senaste åren som varit föremål för beslut om slutlig skatt, hade det vidare kunnat vara ett alternativ att låta försäkrade med inkomster av anställning under samtliga dessa år undantas. Samtidigt skulle ett så omfattande undantag riskera att exkludera alltför många från beräkningsregeln. Det är därför tillräckligt att denna undantagsregel endast omfattar det senaste året som varit föremål för beslut om slutlig skatt.

Den som omfattas av en bestämmelse om uppbyggnadsskedet ska inte heller omfattas av beräkningsregeln

Bestämmelserna om uppbyggnadsskedet innebär att den som har startat ett företag ska få en SGI som lägst motsvarar vad en anställd med motsvarande arbetsuppgifter skulle ha fått (26 kap. 7 a och 9 §§ SFB). Syftet med dessa regler är att ge nyblivna företagare ett försäkringsskydd som motsvarar en skälig arbetsinkomst, även om företaget de första åren inte genererar tillräckliga inkomster för att ligga till grund för en SGI. Reglerna är både förmånliga och förutsebara för den försäkrade. Något skäl att ändra nuvarande regelverk i detta avseende finns inte. Det föreslås därför att inte heller en försäkrad som omfattas av en bestämmelse om sjukpenninggrundande inkomst under ett s.k. uppbyggnadsskede ska omfattas av den nya beräkningsregeln.

Det bör inte införas en alternativ beräkningsregel

Både Utredningen om Ett trygghetssystem för alla – översyn av regelverket för SGI och Utredningen om ett förbättrat trygghetssystem för företagare lämnade förslag som i korthet innebär att en SGI inte bara ska kunna fastställas på historiska

inkomster utan även på aktuella och förväntade inkomster, om det blir mer förmånligt för den försäkrade (SOU 2023:30 s. 132–143 respektive SOU 2021:98 s. 129–139). Frågan är därför om även den nu föreslagna beräkningsregeln för egenföretagare bör kompletteras med en liknande alternativ beräkningsregel. För de försäkrade skulle fördelen med en sådan regel vara att nivån på SGI:n i vissa fall skulle bli högre. En nackdel skulle dock vara att tillämpningen, och därmed också själva nivån, blir oförutsebar. Vidare skulle de utmaningar som i dag finns med långa handläggningstider och svårigheterna med att automatisera beslutsfattandet kvarstå. Förekomsten av en alternativregel riskerar att belasta handläggningen högst väsentligt då det är rimligt att anta att många egenföretagare skulle begära att få sin SGI beräknad enligt en sådan regel. I likhet med förslagen från de båda utredningarna, kommer den nu föreslagna beräkningsregeln dessutom endast gälla egenföretagare som varit verksamma i minst 36 månader. För nyblivna företagare, vars inkomster ofta är låga, gäller alltså de redan mycket förmånliga och förutsebara reglerna om SGI under uppbyggnadsskedet. Den föreslagna beräkningsregeln har också den fördelen att den inbegriper uppräknings av SGI med prisbasbeloppets utveckling (se avsnitt 4.3) och likställer bl. a. föräldrapenning med inkomst av näringsverksamhet (se avsnitt 4.3).

Inte heller förekomsten av underskott av näringsverksamhet talar för att det bör införas en alternativ beräkningsregel. Anledningen till det är att det krävs att företagaren har haft ett överskott av aktiv näringsverksamhet det senaste året som varit föremål för beslut om slutlig skatt för att omfattas av den nya beräkningsregeln. Det innebär att för den som inte har ett överskott av aktiv näringsverksamhet ska Försäkringskassan, liksom i dag, bedöma vilken inkomst han eller hon kan antas komma att tills vidare få. Denna grupp beskrivs närmare i nästföljande avsnitt.

Mot denna bakgrund, och med hänsyn till värdet av en tydlig koppling mellan överskottet av aktiv näringsverksamhet och egenföretagarens SGI, bedöms nackdelarna med en alternativ beräkningsregel väga tyngre än fördelarna. En alternativ beräkningsregel bör därför inte införas.

Beräkningen av SGI för de som inte omfattas av beräkningsregeln ska vara oförändrad

För sådana försäkrade som inte omfattas av den föreslagna beräkningsregeln kommer Försäkringskassan beräkna SGI:n enligt nuvarande regelverk. Det innebär att Försäkringskassan gör en bedömning av vilken inkomst den enskilde kan antas komma att få både från sin inkomst av anställning och från inkomst av näringsverksamhet. Sedan fastställs inkomst av anställning och annat förvärvsarbete än anställning, dvs. även inkomst av näringsverksamhet, var för sig. Även för dessa försäkrade ökar dock förutsebarheten så till vida att det blir tydligt vad som avses med inkomst av näringsverksamhet (se förslaget i avsnitt 4.1).

Försäkringskassans inhämtande av uppgifter från Skatteverket och behandling av personuppgifter

Försäkringskassan använder sig i dag av IT-stöd där frågor om överskott eller underskott i inkomstslaget näringsverksamhet kan ställas till Skatteverket för varje år som behövs för att kunna fastställa den försäkrades SGI. Detsamma gäller uppgifter om inkomstposter i inkomstslaget tjänst (se 6 kap. 2 § förordningen [2026:162] om utlämnande av uppgifter till Försäkringskassan och 110 kap. 31 § SFB). Förslagen i denna promemoria ändrar inte vilka uppgifter från Skatteverket som Försäkringskassan behöver hämta in för sin handläggning av ärenden om SGI. Uppgifterna kan dock komma att hämtas in och användas i något fler ärenden. Det är således ingen ny typ av uppgifter som kommer att behandlas av de berörda myndigheterna. Det har inte framkommit att den personuppgiftsbehandling som sker i dag skulle vara oförenlig med Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 2016/679 av den 27 april om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning). Stöd för respektive myndighets behandling av nu aktuella personuppgifter finns i 8 § beskattningsdatalagen (2026:125) och i 114 kap. 8 § SFB och några författningsändringar i fråga om personuppgiftsbehandling eller dataskydd bedöms därför inte nödvändiga. Inkomstuppgifter utgör inte känsliga personuppgifter. Det i antal något utökade

inhämtandet av uppgifter är nödvändigt för att uppnå syftet med reformen, dvs. att göra beräkningen av SGI för egenföretagare mer förutsebar och förkorta handläggningstiderna. Med hänsyn till syftet och omfattningen bedöms den föreslagna personuppgiftsbehandlingen vara proportionerlig. Förslaget bedöms inte heller leda till betydande intrång i den personliga integriteten i den mening som avses i 2 kap. 6 § andra stycket regeringsformen.

4.3 Årsinkomsterna avseende inkomst av näringsverksamhet ska räknas om med prisbasbeloppet

Förslag

Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst i fråga om inkomst av näringsverksamhet, ska inkomsterna från ett tidigare beskattningsår räknas om med hänsyn till förändringen av prisbasbeloppet.

Skälen för förslaget

När det gäller beräkning av inkomst av näringsverksamhet framgår av Riksförsäkringsverkets allmänna råd (RAR 2002:2) om sjukpenninggrundande inkomst och årsarbetstid att en omräkning av tidigare års fastställda förvärvsinkomster bör göras med hjälp av innevarande års förhöjda prisbasbelopp. Detta för att beakta prisförändringar. Bestämmelser om det förhöjda prisbasbeloppet finns i 2 kap. 6–8 §§ SFB. Det förhöjda prisbasbeloppet räknas fram och avrundas enligt samma metod som gäller för prisbasbeloppet. För att öka förutsebarheten bör det regleras i socialförsäkringsbalken hur tidigare års inkomster från näringsverksamhet ska räknas om i förhållande till prisförändringar. Det föreslås därför att inkomsterna från ett tidigare beskattningsår ska räknas om med hänsyn till förändringen av prisbasbeloppet vid beräkning av SGI baserad på inkomst av näringsverksamhet. Effekten blir densamma som vid uppräkningsmetoden med det förhöjda prisbasbeloppet. Uppräknings-

med just prisbasbeloppet bedöms dock mer lämpligt med hänsyn till att taket för SGI också anges i prisbasbelopp. Ersättningsnivån och taket för inkomstrelaterad sjukersättning och aktivitetsersättning anges exempelvis också i prisbasbelopp.

4.4 En ny beräkningsregel för kombinatorer

Förslag

För en försäkrad som har inkomst både av anställning och av näringsverksamhet ska den sjukpenninggrundande inkomsten av anställning beräknas till det högsta beloppet av antingen de senaste tolv månadernas inkomst av anställning eller den årliga inkomst av anställning som den försäkrade kan antas få tills vidare. Detta ska dock inte gälla om den försäkrade omfattas av en bestämmelse om sjukpenninggrundande inkomst under uppbyggnadsskedet.

Skälen för förslaget

Beräkningen av årsinkomsten för försäkrade som växlar mellan att arbeta som anställda och att bedriva näringsverksamhet som egenföretagare, måste enligt Försäkringskassans rättsliga ställningstagande 2025:06 om fastställande av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) avgöras med hänsyn till omständigheterna i det enskilda fallet. Regelverket medför alltså stor osäkerhet om vilken SGI den försäkrade kan förvänta sig. Ett sätt att skapa större förutsebarhet är att införa en tydlig beräkningsregel även för kombinatorer. Det föreslås därför att för sådana försäkrade ska inkomsten av anställning beräknas till de senaste tolv månadernas inkomst av anställning. Om den årliga inkomsten av anställning som den försäkrade kan antas komma att få tills vidare är högre än de senaste tolv månadernas inkomst av anställning, ska dock inkomsten av anställning i stället bestämmas till det högre beloppet. På det sättet blir det tydligt för en kombinator vilken SGI av anställning han eller hon som lägst kan räkna med.

Den särskilda beräkningsregeln för kombinatorer bör dock inte gälla om den försäkrade omfattas av en bestämmelse om SGI under uppbyggnadsskedet. I avsnitt 4.2 föreslås att den som omfattas av en

bestämmelse om uppbyggnadsskedet inte ska omfattas av den nya beräkningsregeln. Samma skäl gäller även här. Reglerna om uppbyggnadsskedet är både förmånliga och förutsebara för den försäkrade. Något skäl att ändra nuvarande regelverk i detta avseende finns inte.

5 Sjukpenninggrundande inkomst för vissa försäkrade som återvänder till Sverige

Förslag

För biståndsarbetare m.fl. som återfår sin tidigare sjukpenninggrundade inkomst vid återkomsten till Sverige, ska villkoret att han eller hon aktivt måste söka arbete och vara anmäld hos Arbetsförmedlingen anses vara uppfyllt under 25 arbetsdagar från återkomsten till Sverige. Detsamma ska gälla för medföljande familjemedlemmar till biståndsarbetare m.fl. och medföljande familjemedlemmar till statsanställda.

Skälen för förslaget

Nuvarande regler om SGI-skydd vid arbetslöshet för återvändande biståndsarbetare m.fl.

Personer som lämnar Sverige för arbete för arbetsgivarens räkning och som är anställda av en svensk ideell organisation som bedriver biståndsverksamhet eller av ett svenskt trossamfund eller ett organ som är knutet till ett sådant samfund (biståndsarbetare m.fl.) anses vara bosatta i Sverige under sin vistelse i utlandet, om utlandsvistelsen kan antas vara högst fem år (se 5 kap. 6 § SFB). Detsamma gäller medföljande familjemedlemmar till dessa personer. Även medföljande familjemedlemmar till personer som har sänts ut av en statlig arbetsgivare till ett annat land för arbete för arbetsgivarens räkning anses som fortsatt bosatta i Sverige under utlandsvistelsen (se 5 kap. 4 och 8 § SFB).

Samtliga ovannämnda personer är alltså försäkrade för bosättningsbaserade förmåner även under utlandsvistelsen, men däremot inte för arbetsbaserade förmåner. Efter utlandsvistelsen återfår de under tre månader tillhörighet till den arbetsbaserade försäkringen (s.k. efterskyddstid, se 6 kap. 12 § SFB). De får även tillbaka den SGI som gällde före utlandsvistelsen (se 26 kap. 24 § SFB). För att SGI:n ska bestå på den tidigare nivån, krävs dock att den försäkrade redan dagen efter återkomsten till Sverige återgår i förvärvsarbete eller skyddar sin SGI på annat sätt (26 kap. 9 § SFB).

En försäkrad som saknar arbete vid återkomsten till Sverige, kan skydda sin SGI genom att stå till arbetsmarknadens förfogande (26 kap. 13 § första stycket 2 SFB). För att den försäkrade ska anses stå till arbetsmarknadens förfogande krävs att denne dels är anmäld som arbetssökande hos Arbetsförmedlingen, dels aktivt söker ett arbete i en omfattning som svarar mot den skyddade SGI:n (3 § andra stycket 1 förordningen [2000:1418] om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst). Om den försäkrade inte uppfyller dessa villkor uppstår ett avbrott i SGI-skyddet och SGI:n sänks till noll kronor. Den försäkrade har då inte längre rätt till en dagersättning som baseras på SGI, såsom t.ex. sjukpenning eller föräldrapenning på sjukpenningnivå.

Det ska införas ett rådrum om 25 dagar för anmälan till Arbetsförmedlingen

Det är angeläget att reglerna för SGI inte utgör hinder för viljan till viss utlandstjänstgöring, särskilt i ljuset av Sveriges anslutning till Nato. En flytt tillbaka till Sverige efter flera år utomlands är ofta en stor omställning som kräver många överväganden och praktiska åtgärder. Kravet på att den försäkrade ska anmäla sig som arbetssökande och aktivt börja söka arbete redan dagen efter återkomsten, framstår mot denna bakgrund som alltför strängt. Det är rimligt att de försäkrade ges ytterligare tid för att uppfylla villkoren för SGI-skydd på grund av arbetslöshet. Det föreslås därför att det ska införas ett rådrum om 25 dagar från återkomsten till Sverige, då de berörda personerna ska anses uppfylla nämnda villkor utan att i praktiken behöva vidta någon av de aktuella åtgärderna. Ett liknande rådrum gäller redan för den som har haft

sjukpenning (se 3 § tredje stycket förordningen om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst).

6 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Förslag

Ändringarna i socialförsäkringsbalken ska träda i kraft den 1 januari 2028. Ändringarna ska tillämpas första gången på ersättningsperioder som påbörjas efter den 31 december 2027.

Ändringen i förordningen om tillämpningen av vissa skyddsbestämmelser för sjukpenninggrundande inkomst ska träda i kraft den 1 februari 2027. Äldre bestämmelser ska fortfarande gälla för den som har återkommit till Sverige före ikraftträdandet.

Skälen för förslagen

De föreslagna ändringarna om sjukpenninggrundande inkomst (SGI) i socialförsäkringsbalken bör träda i kraft så snart det är möjligt. Försäkringskassan kommer att behöva viss tid för att förbereda sin verksamhet för handläggningen av ärenden om SGI enligt det föreslagna regelverket. Mot denna bakgrund bör lagen träda i kraft den 1 januari 2028. Med hänsyn till att en fastställd SGI som huvudregel inte ändras under en pågående ersättningsperiod (26 kap. 2 § andra stycket SFB) bör de nya och ändrade reglerna tillämpas första gången på ersättningsperioder som påbörjas efter ikraftträdandet.

I fråga om förslaget om ett förbättrat SGI-skydd för biståndsarbetare m.fl. är det angeläget att det träder i kraft så snart som möjligt. Eftersom Försäkringskassan i detta fall inte har samma behov av förberedelsestid, bör den ändringen kunna träda i kraft

redan den 1 februari 2027. Ändringen bör i likhet med vad som är brukligt vid författningsändringar på socialförsäkringsområdet inte avse förmåner som avser tid före ikraftträdandet. Det föreslås därför att äldre bestämmelser fortfarande ska gälla för den som har återkommit till Sverige före ikraftträdandet.

7 Konsekvenser

7.1 Ökad förutsebarhet för egenföretagare med inkomst av näringsverksamhet

Förslagen i korthet

I korthet lämnas följande förslag:

- Vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst (SGI) ska med inkomst av näringsverksamhet avses överskott av aktiv näringsverksamhet.
- Om inkomst av näringsverksamhet beräknas för ett tidigare beskattningsår ska inkomsten räknas om med hänsyn till förändringen av prisbasbeloppet.
- För den som bedriver näringsverksamhet och som har ett överskott av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt ska SGI beräknas till det högsta beloppet av två alternativ; inkomsten av näringsverksamhet det år som senast varit föremål för beslut om slutlig skatt eller genomsnittet av inkomsten av näringsverksamhet de två åren dessförinnan. Detta gäller dock inte om den försäkrade enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft en inkomst av anställning som uppgått till minst 24 procent av prisbasbeloppet för beskattningsåret, om det för den försäkrade även kan fastställas sjukpenninggrundande inkomst av anställning, eller om den försäkrade omfattas av en bestämmelse om uppbyggnadsskedet.
- För en s.k. kombinator, som har inkomst både av anställning och av näringsverksamhet, ska inkomsten av anställning beräknas till minst de senaste tolv månadernas inkomst av anställning. Om en

årlig inkomst av anställning kan antas som är högre ska den inkomsten gälla i stället.

Överväganden om alternativ

Om förslagen i denna promemoria inte genomförs kommer rådande problem med bristande förutsebarhet vad gäller SGI för egenföretagare med inkomst av näringsverksamhet vara oförändrade. Detsamma gäller för personer som har både inkomst av näringsverksamhet och inkomst av anställning. Likaså kommer Försäkringskassans handläggning av SGI för egenföretagare fortsatt innehålla många moment och vara tids- och resurskrävande.

Som framgår av både bakgrunds- och förslagsavsnittet har flera utredningar genom åren lämnat olika förslag för att komma till rätta med problemen. Dessa olika förslag har övervägts i framtagandet av promemorians förslag. För att säkerställa att någon enskild egenföretagare inte får ett sämre försäkringsskydd genom de föreslagna bestämmelserna i denna promemoria skulle en huvudregel för beräkning av SGI baserad på inkomster av näringsverksamhet som varit föremål för beslut om slutlig skatt kunnat kompletteras med en alternativregel avseende aktuell eller förväntad inkomst. SGI-beräkningen baserad på historiska inkomststoppgifter skulle då alltså kompletteras med en SGI-beräkning baserad på framtida inkomster såsom sker i dag. Det hade inneburit en större flexibilitet i fastställandet av SGI än att endast ta fasta på deklarerade inkomster. Samtidigt hade en sådan alternativregel inneburit att osäkerheten gällande den enskildes SGI kvarstått och inget hade varit vunnet gällande möjligheten till automatisering och kortare handläggningstider. En alternativ beräkningsregel där den försäkrade själv får ansöka om en kompletterande beräkning av förväntad inkomst hade också varit ett alternativ. Då hade dock problemen med osäkerhet och bristande förutsebarhet kvarstått. Det är rimligt att tro att många försäkrade skulle begära en sådan alternativ beräkning vilket skulle vara mycket betungande för den handläggande myndigheten. Det finns goda skäl att lämna förslag som skapar en tydlig koppling mellan överskottet av aktiv näringsverksamhet och SGI avseende näringsverksamhet.

En alternativ beräkningsregel regel gör denna koppling mindre tydlig.

Konsekvenser för egenföretagare

Genom förslagen i denna promemoria ökar förutsebarheten vad gäller SGI för egenföretagare som har inkomst av näringsverksamhet, dvs. enskilda näringsidkare och delägare i handels- och kommanditbolag. Såväl den föreslagna definitionen av inkomst av näringsverksamhet som den nya föreslagna beräkningsregeln för SGI kommer medföra att det blir tydligt för egenföretagare vilka historiska inkomster som kommer att ligga till grund för deras SGI och exakt hur deras SGI ska beräknas. Det är en viktig förutsättning för att känna trygghet kring det egna försäkringsskyddet.

Den föreslagna beräkningsregeln innebär ökad förutsebarhet och trygghet för bl.a. egenföretagare i sektorer där verksamheten i stor utsträckning bedrivs genom tidsbegränsade uppdrag, t.ex. kultursektorn eller delar av elitidrotten. Frånvaron av en möjlighet att beräkna SGI som en förväntad inkomst kan i enskilda fall leda till en lägre SGI än vad som annars hade blivit fallet. Förutsättningarna för att göra en prognos om en förväntad inkomst är dock sämre gällande den som har inkomst av näringsverksamhet än den som exempelvis är anställd i eget aktiebolag. Sammantaget bedöms de positiva konsekvenserna i fråga om stärkt förutsebarhet och trygghet samt kortare handläggningstid väga tyngre än de negativa konsekvenserna för enskilda som får en lägre SGI än under nuvarande förhållanden.

Även för s.k. kombinatorer innebär förslagen ökad förutsebarhet så till vida att det blir tydligt – genom den nya definitionen – vad som räknas som inkomst av näringsverksamhet till den del kombinatören är egenföretagare. Förslaget att inkomsten ska räknas om med prisbasbeloppets utveckling om inkomst av näringsverksamhet beräknas för ett tidigare beskattningsår, innebär också ökad trygghet för s.k. kombinatorer. Därtill kommer den föreslagna nya beräkningsregeln för kombinatorers inkomst av anställning tydliggöra vilken SGI kombinatören minst kan räkna

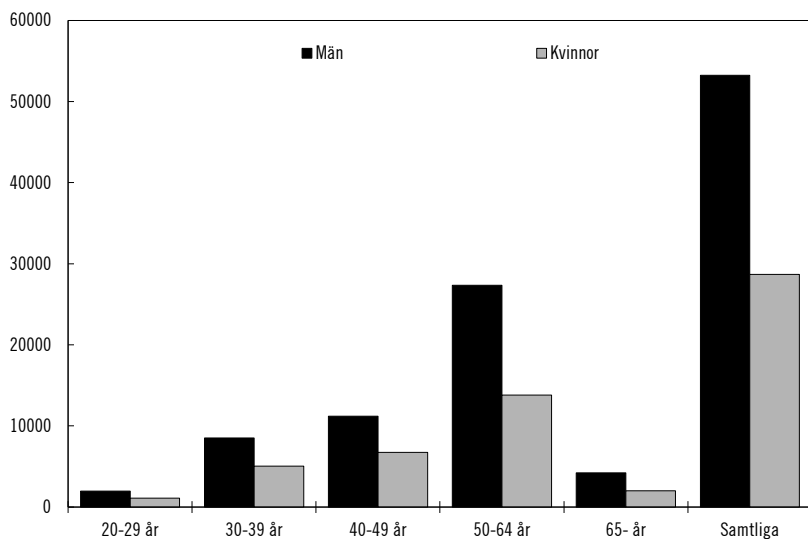
med avseende inkomst av anställning, vilket gagnar kombinatörens trygghet.

Det finns inga individdata tillgängliga för att närmare beräkna utfallet vad gäller sjukpenninggrundande inkomst för den berörda gruppen som omfattas av förslagen om en ny beräkningsregel. Det innebär att det inte heller går att göra beräkningar på individnivå hur enskilda kan komma att påverkas av förslagen. Nedan görs därför en bedömning av hur kollektivet egenföretagare som omfattas av den föreslagna beräkningsregeln påverkas.

SGI bedöms på totalen bli oförändrad för dem som omfattas av den föreslagna beräkningsregeln

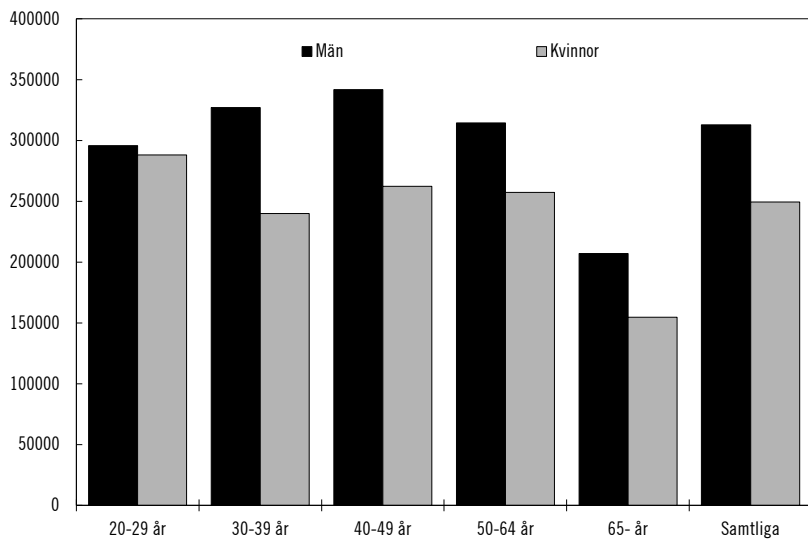
I syfte att åskådliggöra de skatterättsliga dispositionernas totala påverkan på deklarerade överskott av näringsverksamhet (ruta R47 i Skatteverkets NE-bilaga) redovisas här beräkningar utifrån STAR-urvalet. Renodlade egenföretagare, med endast inkomst av näringsverksamhet och i avsaknad av löneinkomster, har undersökts för år 2024. Eftersom förslagen inte ska träffa egenföretagare i uppbyggnadsskedet har kravet också ställts att populationen endast ska innehålla personer som även deklarerat näringsverksamhet de två föregående åren. På så vis kan populationen antas avspegla näringsidkare som inte befinner sig i uppbyggnadsskedet. Vidare undersöks endast näringsidkare som är under 67 år eftersom äldre inte bedöms vara aktuella för SGI-baserade förmåner i någon stor utsträckning. Med dessa villkor återstår 82 000 näringsidkare, varav 53 000 män och 29 000 kvinnor. Dessa redovisas i diagrammen nedan, antalsmässigt samt i fråga om vilka genomsnittliga överskott de hade 2024. Antalsmässigt flest näringsidkare återfinns i åldrarna 50–64 år. Halva populationen, såväl kvinnor som män, befinner sig i detta åldersintervall. Det genomsnittliga överskottet 2024 uppgick till 249 000 kr för kvinnor och 313 000 kr för män.

Figur 7.1 Antalet näringsidkare i populationen efter kön och ålder

Källa: STAR

Figur 7.2 Genomsnittligt överskott 2024

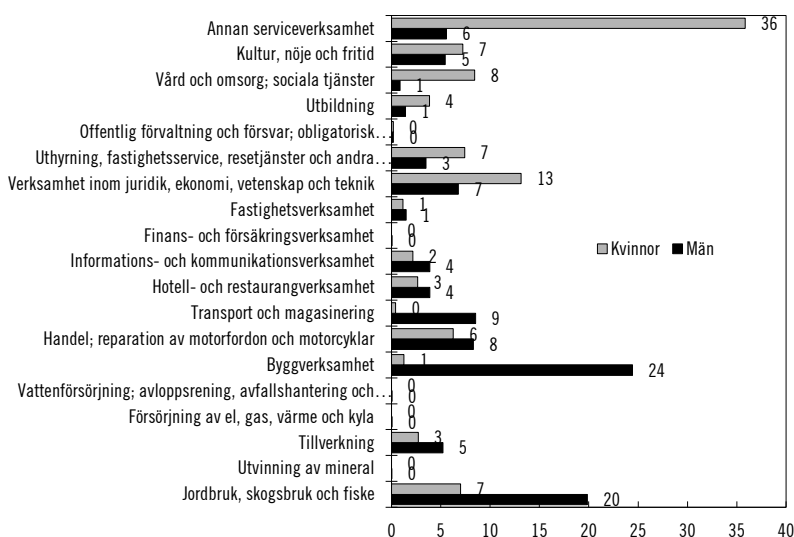

Källa: STAR

Den undersökta populationen kan även översiktligt beskrivas efter vilka näringsgrenar verksamheterna bedrivs inom. Indelningen är gjord efter sk. SNI-kod (2007) på avdelningsnivå. Här finns en betydande skillnad i fördelning mellan kvinnor och män. Bland män är de mest förekommande branscherna byggverksamhet (24 procent) och jordbruk (20 procent). Bland kvinnor är avdelningen Annan serviceverksamhet, vilken innefattar underkategorier såsom skönhetsvård och förvärvsarbete i hushåll, den vanligast förekommande. Denna bransch står för 36 procent av de kvinnliga egenföretagarna i populationen. Den näst vanligaste avdelningen bland kvinnor är Verksamhet inom juridik, ekonomi m.m. med 13 procent.

Figur 7.3 Fördelning av näringsidkarna per näringsgren

Andel i procent

Källa: STAR

Som redovisats tidigare "återlägger" Försäkringskassan idag vid bedömning av den enskildes SGI vissa skattemässiga justeringar som näringsidkaren har gjort i sin deklaration. Det kan beskrivas som att Försäkringskassan gör en fiktiv beräkning av vad det deklarerade överskottet skulle blivit om inte vissa justeringar hade gjorts. Om en egenföretagare exempelvis har gjort en avsättning till en

periodiseringsfond om 1 000 kronor kommer detta att minska det deklarerade överskottet med motsvarande belopp. Försäkringskassan återlägger då detta belopp men ökar även schablonavdraget som görs för egenavgifter. Typiskt sett så ökar det beräknade överskottet med 75 procent av återlägget. I exemplet ovan ökas alltså den beräknade näringsinkomsten med 750 kronor.

De skattemässiga justeringarna är i regel symmetriska på så sätt att de både kan höja och sänka den beräknade inkomsten av näringsverksamhet det enskilda året (med undantag för outnyttjat underskott från föregående beskattningsår som endast kan sänka). I tabellen nedan visas de aggregerade beloppen för de justeringar som Försäkringskassan tar hänsyn till för den studerade populationen egenföretagare. Justeringarna är indelade efter de som höjer respektive sänker överskottet i deklarationen. För att det ska gå att bilda sig en uppfattning om hur stor påverkan dessa justeringar har på det totalt deklarerade beloppet relateras respektive rad till det summerade överskottet.

Figur 7.4 Olika skattemässiga justeringar 2024 bland näringsidkare (82 000 st) uttryckta som andel av överskottet

Procent

	Män	Kvinnor
<i>Höjande</i>		
SRU Minskning av expensionsmedel	2	1
SRU Återföring av periodiseringsfond	10	5
KURU Skogskonto, utbetalt belopp, KU71 R744	0	0
Summa höjande	12	6
<i>Minskande</i>	0	0
SRU Outnyttjat underskott från tidigare år, NE	1	1
SRU Avsättning till periodiseringsfond	12	7
KURU Skogskonto, insatt belopp, KU72 R745	1	1
SRU Avsättning till expensionsmedel	3	1
Summa minskande	17	10

Källa: STAR

Generellt sett gör män större skattemässiga justeringar än kvinnor. Som framgår av tabellen är den största posten som höjer det deklarerade överskottet att näringsidkare återlagt medel från periodiseringsfonder. Detta belopp motsvarar för män 10 procent av det sammanlagda överskottet av näringsverksamhet. På motsvarande sätt minskar avsättningar till periodiseringsfonder överskotten vilket för män motsvarar 12 procent av den deklarerade näringsinkomsten i den undersökta populationen. De höjande justeringarna summerar sammantaget till 12 procent för män och 6 procent för kvinnor, de sänkande till 17 procent för män och 10 procent för kvinnor. Det betyder att med det förslag som lämnas i denna promemoria om att det är det deklarerade överskottet som ska ligga till grund för SGI så beräknas överskottet – allt annat lika bli totalt ca 3–4 procent lägre än under nuvarande förhållanden.³

Innehållsmässigt finns i förslaget om en ny beräkningsregel detaljer som jämfört med dagens tillämpning kan komma att vara till fördel för berörda näringsidkare. Det rör sig specifikt om förslaget att den mest förmånliga beräkningen ska gälla av de historiska inkomsterna i beräkningsregeln. Det finns inga tillgängliga kvantitativa uppgifter om hur vanligt förekommande det är att Försäkringskassan beräknar sjukpenninggrundande inkomst på de olika sätt som i Försäkringskassans vägledning anges kunna användas, såsom att beräkna SGI genom trend, eller genom uppskattningar av ett tänkt överskott etc. Eftersom förslagen syftar till att öka förutsebarheten i SGI-beräkningen och minska inslagen av diskretionära bedömningar i dessa, innefattar beräkningsregeln en tydlig regel om vilka historiska inkomster som ska ligga till grund för beräkningen. Förslaget innebär att det högsta beloppet ska gälla av 1) överskottet av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt eller 2) genomsnittet av förekommande överskott från de två beskattningsår som har föregått det beskattningsår som det senaste beslutet avser. Detta kommer i enskilda fall kunna innebära högre beräknad SGI jämfört med dagens tillämpning. En sådan situation skulle exempelvis kunna inträffa i det fall verksamheten det senaste beskattningsåret haft ett resultat som kraftigt understiger de föregående åren med en negativ

³ Detta beaktat att Försäkringskassan skulle ta hänsyn till schablonavdraget i egenavgiften. För männen är skillnaden mellan de höjande och de sänkande justeringarna ca 5 procentenheter (17–12). Tas sedan hänsyn till schablonavdraget blir skillnaden 4 procent. Motsvarande för kvinnor är 3 procent.

trend. Förslagen i denna promemoria kan således till viss del både sänka och höja SGI. Sammantaget bedöms SGI för gruppen som helhet bli relativt oförändrad. Utifrån bristen på individdata och den osäkerhet som följer av detta är det dock särskilt angeläget att den föreslagna reformen med tiden följs upp.

Konsekvenser för jämställdhet

Bland alla som har deklarerat aktiv näringsverksamhet är 38 procent kvinnor och 62 procent män. I kapitel 3 konstateras att kvinnor oftast bedriver verksamheter utan att ha anställda och att de har svårigheter att nyttja trygghetssystemen. För de kvinnliga egenföretagare som omfattas av den föreslagna beräkningsregeln ökar tryggheten och förutsebarheten. Därmed bör förslaget underlätta för kvinnliga egenföretagare att ta del av trygghetssystemen och minska osäkerheten om vilken ersättning de kan förvänta sig vid till exempel sjukfrånvaro eller föräldraledighet. Det kan finnas en risk för att kvinnor i familjebildande ålder har flera år med lägre överskott än män, kopplat till oavlönat hem- och omsorgsarbete. Å andra sidan är det inte sannolikt att kvinnor i den situationen skulle gynnas av att få en SGI enligt nuvarande regelverk. Det är vanligt att kvinnor har både inkomst av näringsverksamhet och inkomst av anställning, dvs. att de är kombinatorer. Förutsebarheten och tryggheten ökar även för den gruppen genom förslaget att inkomsten av anställning beräknas till minst de tolv senaste månadernas inkomst av anställning. Det är till fördel för kombinatorer att de inte omfattas av beräkningsregeln. Skälet till det är att beräkningsregeln riskerar att leda till ett mindre rimligt utfall för den som exempelvis växlar mellan perioder med inkomst av näringsverksamhet och perioder med inkomst av anställning.

Figur 7.5 Antalet personer som deklarerat över- eller underskott i aktiv näringsverksamhet 2024

	Män	Kvinnor
0-19 år	700	200
20-24 år	5 500	2 800
25-34 år	28 100	20 900
35-44 år	46 000	33 500
45-54 år	55 800	37 700
55-65 år	70 500	44 300
66- år	90 200	41 000
Summa	296 800	180 400

Källa: IoT2024

Konsekvenser för domstolar

På sikt skulle antalet mål i domstol som gäller SGI kunna minska till följd av förslagen, eftersom regelverket därigenom bedöms bli både tydligare och enklare att tillämpa.

Konsekvenser för Försäkringskassan

Försäkringskassans SGI-handläggning för egenföretagare och kombinatorer är i dag krävande och tar mycket tid. Handläggningen kommer till följd av förslagen i denna promemoria att förenklas och bli mindre resurskrävande. Som en följd av ovanstående bedöms handläggningstiderna för SGI bli kortare vilket gynnar både den enskilde och den handläggande myndigheten.

Införandekostnaderna bedöms vara små. Genom förslagen öppnas möjligheter för automatisering vilket kan förenkla och påskynda handläggningen ytterligare. Det saknas närmare uppgifter om kostnaderna och tidsåtgång för sådan IT-utveckling. Sammantaget väntas förändringar till följd av förslagen rymmas inom myndighetens ekonomiska ramar.

Konsekvenser för Skatteverket

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för Skatteverket.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Förslagen har inga konsekvenser för kommuner och regioner.

Konsekvenser för företag

Förslagen underlättar företagande genom att de ökar förutsebarheten vad gäller SGI för egenföretagare med inkomst av näringsverksamhet och för kombinatörer som har inkomst av både anställning och av näringsverksamhet. För dem som omfattas av beräkningsregeln behöver Försäkringskassan inte längre inhämta information från näringsidkaren. Detta bedöms minska den administrativa bördan för berörda näringsidkare.

Förslagen bedöms inte medföra några kostnader för företagen eller medföra några behov av förändringar i företagens verksamhet.

Berörda företag

De näringsidkare som direkt berörs av förslagen är de som mottar SGI-baserade ersättningar från socialförsäkringen. Under 2025 uppgick utbetald sjukpenning till 1 081 miljoner kronor för näringsidkarna enligt uppgifter från Försäkringskassan, att jämföra med 42 273 miljoner kronor för anställda. Drygt två procent av de summerade sjukpenningutgifterna utbetalades därmed till försäkrade med inkomst av annat förvärvsarbete. Kombinatörer är en liten grupp sett till sjukpenningutgifter. För 2025 uppgick utbetald sjukpenning till denna grupp till 315 miljoner kronor.

Sett till utbetalningarna av föräldrapenning 2025 är näringsidkarnas andel även där liten. Utgifterna med inkomsttypen inkomst av annat förvärvsarbete summerade till 416 miljoner kronor. Det motsvarade drygt en procent av de totala föräldrapenningutgifterna.

De näringsidkare som berörs av den föreslagna beräkningsregeln har redovisats ovan med avseende på åldrar, bransch m.m.

Påverkan på företagens kostnader

Förslagen bedöms inte påverka företagens kostnader mer än marginellt på så vis att förslagen bedöms minska den administrativa bördan för de näringsidkare vars SGI ska fastställas. Genom att förutsättningarna för automatisk informationsinhämtning förbättras, kan behovet av att inhämta information från näringsidkaren antas minska.

Påverkan på företagens intäkter

Förslagen bedöms inte påverka företagens intäkter.

Påverkan på konkurrens

Förslagen bedöms inte påverka företagens konkurrenskraft.

Särskilda hänsyn till små och medelstora företag

Berörda näringsidkare är nästan uteslutande företag med inga eller få anställda. Förslagen syftar till att tydliggöra beräkningen av företagares SGI, förenkla handläggningen och göra trygghetssystemen mer förutsebara för gruppen.

Åtgärder för att begränsa kostnader och negativa effekter

Förslagen innebär inte ökade kostnader för berörda näringsidkare. Däremot kan näringsidkarens SGI komma att påverkas genom vissa skattemässiga justeringar i och med att inkomstbegreppet föreslås utgå från det deklarerade överskottet i näringsverksamheten. Detta kan i vissa fall innebära att skattemässiga justeringar som minskar överskottet även minskar den sjukpenninggrundande inkomsten. En åtgärd som motverkar eventuellt negativa konsekvenser till följd av detta är förslaget om att den mest förmånliga beräkningen av SGI ska gälla av det senaste beslutet om slutlig skatt och genomsnittet av de två föregående årens överskott. Detta bör sammantaget leda till en mer stabil SGI i den bemärkelsen att enstaka år med avvikande överskott inte riskerar att få samma negativa genomslag som om detta inslag inte fanns i förslagen.

Särskild hänsyn till tidpunkt för ikraftträdande och behov av speciella informationsinsatser

Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2028. Försäkringskassan och andra relevanta aktörer bör rikta informationsinsatser till

berörda i god tid innan dess. Detta kan möjliggöra för näringsidkarna att ha vetskap om de föreslagna förändringarna när de deklarerar för inkomståret 2027.

Hur och när konsekvenserna kan utvärderas

Reformen bör följas upp, särskilt med avseende på om förutsebarheten och skyndsamheten i handläggningen förbättrats.

Konsekvenser för statens utgifter

Förslagen innehåller huvudsakligen två element där det ena bedöms minska statens utgifter, och det andra bedöms öka dem. Förslaget om att införa en definition av begreppet inkomst av näringsverksamhet beräknas genomsnittligt minska den sjukpenninggrundande inkomsten för berörda. Det inslag i beräkningsregeln som innebär att två alternativa beräkningar ska göras höjer statens utgifter. Med detta avses då att den mest förmånliga beräkningen ska gälla av överskottet av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt - eller - genomsnittet av förekommande överskott från de två beskattningsår som har föregått det beskattningsår som det senaste beslutet avser. I denna del påverkar förslagen alltså den sjukpenninggrundande inkomsten för vissa i en ökande riktning.

Den undersökta populationen näringsidkare hade under år 2024 en summerad sjukpenning som uppgick till ca 820 miljoner kronor. Föräldrapenningen uppgick till ca 300 miljoner kronor. Med ett statistiskt antagande att den berörda populationen inte kommer hantera skatterättsliga dispositioner på ett annat sätt än i dag, vilket då medför att den sjukpenninggrundande inkomsten blir lägre genom förslaget om att skattemässiga justeringar ska påverka inkomsterna i beräkningsunderlaget, så innebär det att sjukpenningutgiften beräknas bli 29 miljoner kronor lägre (18 miljoner för män, 11 miljoner för kvinnor). Föräldrapenningutgifterna beräknas minska med 11 miljoner kronor (8 miljoner för män och 3 miljoner för kvinnor) till följd av förslagen. Detta är således en del av förslagen som med statiska antaganden kan komma att påverka berörda negativt (om än relativt marginellt).

Samtidigt innebär förslaget att den mest förmånliga beräkningen av historiska överskott som ingår i beräkningsunderlaget ska användas vilket medför att utfallet kan komma att bli mer fördelaktigt för vissa näringsidkare. Detta leder till en viss höjande effekt vad gäller utgifterna i form av sjuk- och föräldrapenning och motverkar således den ovan beräknade negativa påverkan om hur vissa skattemässiga dispositioner kan påverka utgifterna för den berörda kretsen. Sammantaget bedöms förslagen ha en marginell påverkan på statens utgifter. Med reservation för att det inte går att göra precisa beräkningar i förslagens samtliga delar är bedömningen att förslagen är utgiftsneutrala.

Sveriges internationella åtaganden och samordningen av sociala trygghetssystem inom EU/EES

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden eller för samordningen av sociala trygghetssystem inom EU/EES.

Övriga konsekvenser

Förslagen bedöms inte ha några konsekvenser för barnens situation, de integrationspolitiska målen, brottsligheten eller miljön.

7.2 Sjukpenninggrundande inkomst för vissa försäkrade som återvänder till Sverige

Förslaget i korthet

I korthet föreslås att för de försäkrade som kan återfå sin tidigare sjukpenninggrundande inkomst vid återkomsten till Sverige och som är arbetslösa, ska villkoret att han eller hon aktivt måste söka arbete och vara anmäld hos Arbetsförmedlingen anses vara uppfyllt under 25 arbetsdagar från återkomsten till Sverige.

Överväganden om alternativ

Om förslaget inte lämnas riskerar enskilda personer som kan återfå sin tidigare SGI vid återkomsten till Sverige och som är arbetslösa att förlora sitt SGI-skydd.

Konsekvenser för enskilda

Förslaget innebär att enskilda som kan återfå sin tidigare SGI vid återkomsten till Sverige och som är arbetslösa får ett rådrum på 25 dagar att anmäla sig hos Arbetsförmedlingen. Det innebär en trygghet för de berörda att SGI:n inte riskerar att gå förlorad redan den första dagen efter hemkomsten.

Konsekvenser för jämställdhet

Regelverket innehåller inga skillnader mellan kvinnor och män. Det saknas uppgifter om fördelningen av män och kvinnor som är medföljande varför en närmare konsekvensanalys inte är möjlig att göra. Föräldrapenning är delad lika mellan föräldrar med gemensam vårdnad. Uttagsmönstret visar att kvinnor emellertid använder fler dagar med föräldrapenning än vad män gör. Det finns dock stora variationer och det finns inte någon statistik som visar fördelningen av män och kvinnor som är medföljande med barn.

Konsekvenser för domstolar

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för domstolar.

Konsekvenser för Försäkringskassan

Förslaget har endast marginella konsekvenser för Försäkringskassan. Kontakterna med enskilda som kan återfå sin tidigare SGI vid återkomsten till Sverige bör underlättas i och med det föreslagna rådrummet.

Konsekvenser för kommuner och regioner

Förslaget har inga konsekvenser för kommuner och regioner.

Konsekvenser för företag

Förslaget har inga konsekvenser för företag.

Konsekvenser för statens utgifter

Den förändring gällande möjligheten för vissa försäkrade att återfå en tidigare SGI som trädde i kraft den 1 januari 2026 (prop. 2025/26:1, utg.omr. 10 bet. 2025/26:SfU1, rskr. 2025/26:107) väntades medföra att ytterligare ett trettiotal individer per år skulle få sjukpenning eller föräldrapenning. Det nu aktuella förslaget innehåller en kompletterande regel och har försumbara konsekvenser för statens utgifter. Tillsammans med förslagen vars konsekvenser beskrevs i avsnitt 7.1 bedöms effekten på statens budget vara neutral.

Sveriges internationella åtaganden och samordningen av sociala trygghetssystem inom EU/EES

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för Sveriges internationella åtaganden eller för samordningen av sociala trygghetssystem inom EU/EES.

Övriga konsekvenser

Förslaget bedöms inte ha några konsekvenser för barnens situation, de integrationspolitiska målen, brottsligheten eller miljön.

8 Författningskommentar

8.1 Förslaget till lag om ändring i socialförsäkringsbalken

25 kap.

1 § I detta kapitel finns grundläggande bestämmelser om sjukpenninggrundande inkomst i 2–6 §§.

Vidare finns bestämmelser om

- inkomst av anställning i 7–7 b §§,
- inkomst av annat förvärvsarbete i 8–15 §§,
- undantag för vissa inkomster i 16–24 §§, och
- årsarbetstid i 25–31 §§.

Paragrafen anger innehållet i 25 kap. I *andra stycket* ändras *första strecksatsen* med anledning av den nya 7 b §.

7 b § För en försäkrad som har inkomst både av anställning och av näringsverksamhet ska den sjukpenninggrundande inkomsten av anställning beräknas till det högsta beloppet av följande alternativ:

- 1. de senaste tolv månadernas inkomst av anställning, eller*
- 2. den årliga inkomsten av anställning som den försäkrade kan antas komma att tills vidare få enligt 2 §.*

Första stycket gäller inte om den försäkrade omfattas av bestämmelserna i 7 a eller 9 § om sjukpenninggrundande inkomst under uppbyggnadsskedet.

Paragrafen, som är ny, reglerar hur den sjukpenninggrundande inkomsten av anställning ska beräknas om den försäkrade har inkomst både av anställning och av näringsverksamhet (en s.k. kombinator). Övervägandena finns i avsnitt 4.4.

Av *första stycket* framgår att inkomsten av anställning i dessa fall ska beräknas till det högsta beloppet av antingen de senaste tolv månadernas inkomst av anställning (*punkten 1*) eller den årliga inkomsten av anställning som den försäkrade kan antas komma att

tills vidare få enligt 2 § (*punkten 2*). Med de senaste tolv månaderna avses de senaste tolv månaderna före första dagen i ersättningsperioden. Av bestämmelsen framgår att om den årliga inkomsten av anställning som den försäkrade kan antas komma att tills vidare få enligt 2 § är högre än motsvarande inkomst under de senaste tolv månaderna, ska inkomsten av anställning bestämmas till det högre beloppet.

Enligt *andra stycket* gäller beräkningsregeln i första stycket inte för en kombinator som omfattas av någon av bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst under uppbyggnadsskedet. Bestämmelserna om uppbyggnadsskedet innebär att den som har startat ett företag under en tid om 36 månader ska få en SGI av anställningen i sitt aktiebolag (7 a §) respektive av inkomsten från näringsverksamheten (9 §) som lägst motsvarar vad en anställd med motsvarande arbetsuppgifter skulle ha fått. Kombinatörens övriga inkomster ska bestämmas utifrån en bedömning av vilken inkomst som den försäkrade i övrigt kan antas komma att få (2 §).

8 § Inkomst av näringsverksamhet ska räknas som inkomst av annat förvärvsarbete. Detsamma gäller sådan inkomst av arbete för egen räkning som utgör inkomst av tjänst.

Det som anges i första stycket gäller endast i den utsträckning inkomsten inte ska räknas som inkomst av anställning. Vidare gäller det som anges i 8 a–17 och 19–24 §§.

Paragrafen reglerar inkomst av näringsverksamhet vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst. En följdändring görs i *andra stycket* med anledning av den nya 8 a §.

8 a § Med inkomst av näringsverksamhet enligt 8 § avses överskott av aktiv näringsverksamhet enligt 2 kap. 23 § första stycket och 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229).

Vid beräkning av inkomst av näringsverksamhet för ett beskattningsår före det år som den sjukpenninggrundande inkomsten ska fastställas för ska inkomsten räknas om med hänsyn till förändringen av prisbasbeloppet enligt 2 kap. 6 och 7 §§.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om vad som avses med inkomst av näringsverksamhet vid beräkning av sjukpenninggrundande inkomst och om hur inkomsten för tidigare beskattningsår ska räknas om. Övervägandena finns i avsnitt 4.1 och 4.3.

Av *första stycket* framgår att med inkomst av näringsverksamhet avses överskott av aktiv näringsverksamhet enligt 2 kap. 23 § första stycket och 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229). Enligt 2 kap. 23 § första stycket inkomstskattelagen avses med aktiv näringsverksamhet en näringsverksamhet i vilken den som är skattskyldig för verksamheten har arbetat i inte oväsentlig omfattning. I 14 kap. 21 § inkomstskattelagen anges att överskott och underskott i en näringsverksamhet ska beräknas genom att intäktsposterna minskas med kostnadsposterna (se författningskommentaren till 14 kap. 21 § inkomstskattelagen, prop. 1999/2000:2, del 2 s. 184 och 185). Skattemässiga dispositioner, t.ex. en avsättning till periodiseringsfond, påverkar hur stort överskottet blir i näringsverksamheten.

Definitionen av näringsverksamhet gäller oavsett om det är fråga om att beräkna inkomsten av näringsverksamhet för ett tidigare beskattningsår (jfr den nya 9 b §) eller om det ska göras ett antagande enligt 2 § om vilken årlig inkomst i pengar som den försäkrade kan antas komma att tills vidare få för eget arbete på annan grund än anställning (inkomst av annat förvärvsarbete).

Om inkomst av näringsverksamhet beräknas för ett beskattningsår före det år som den sjukpenninggrundande inkomsten ska fastställas för ska, enligt *andra stycket*, inkomsten av näringsverksamhet räknas om med hänsyn till förändringen av prisbasbeloppet. Sådan omräkning blir bl.a. aktuell när inkomsten av näringsverksamhet ska beräknas enligt den nya 9 b §, se kommentaren till den bestämmelsen.

9 a § För en försäkrad som bedriver näringsverksamhet och som enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft ett överskott av aktiv näringsverksamhet enligt 2 kap. 23 § första stycket och 14 kap. 21 § inkomstskattelagen (1999:1229) ska den sjukpenninggrundande inkomsten från näringsverksamheten beräknas enligt 9 b §.

Första stycket gäller dock inte om

1. den försäkrade enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft en inkomst av anställning som uppgått till minst 24 procent av prisbasbeloppet för beskattningsåret,

2. det för den försäkrade även ska fastställas sjukpenninggrundande inkomst av anställning, eller

3. den försäkrade omfattas av bestämmelserna i 7 a eller 9 § om sjukpenninggrundande inkomst under uppbyggnadsskedet.

Paragrafen, som är ny, reglerar vilka försäkrade som omfattas av den nya bestämmelsen i 9 b § om beräkning av inkomst av närings-

verksamhet vid fastställande av sjukpenninggrundande inkomst. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Av *första stycket* framgår att en försäkrad som bedriver näringsverksamhet och som enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft överskott av aktiv näringsverksamhet enligt inkomstskattelagen (1999:1229) omfattas av beräkningsregeln i 9 b §. Med överskott avses att beloppet inte får vara noll kronor. Med det senaste beslutet om slutlig skatt menas beslut avseende det senaste år som slutlig skatt har beslutats för i förhållande till den första dagen i den ersättningsperiod som en SGI ska fastställas för. För att regeln ska bli tillämplig krävs inte att tiden för omprövning eller överklagande av beslutet om slutlig skatt har löpt ut. Kravet att den försäkrade ska bedriva näringsverksamhet innebär att den som visserligen har ett överskott av näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt men inte längre bedriver näringsverksamhet inte omfattas av bestämmelsen.

Andra stycket innehåller undantag från första stycket. Av *första punkten* framgår att 9 b § inte gäller om den försäkrade enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft en inkomst av anställning som uppgått till minst 24 procent av prisbasbeloppet för det beskattningsår som beslutet avser. Med inkomst av anställning enligt det senaste beslutet om slutlig skatt avses inkomst av anställning enligt detta kapitel och som ingår i inkomstslaget tjänst enligt inkomstskattelagen. Enligt *andra punkten* gäller detsamma om det för den försäkrade även ska fastställas sjukpenninggrundande inkomst av anställning. Bestämmelserna i 9 b § gäller således inte för personer med inkomst av både anställning och näringsverksamhet, s.k. kombinatorer. Av *tredje punkten* framgår att 9 b § inte heller gäller om den försäkrade omfattas av en bestämmelse om sjukpenninggrundande inkomst under uppbyggnadsskedet enligt 7 a eller 9 §.

9 b § För en försäkrad som avses i 9 a § ska den sjukpenninggrundande inkomsten av näringsverksamhet beräknas till det högsta beloppet av följande alternativ:

1. överskottet av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt, eller

2. ett genomsnitt av förekommande överskott av aktiv näringsverksamhet enligt besluten om slutlig skatt för de två beskattningsår som har föregått det beskattningsår som omfattas av det senaste beslutet om slutlig skatt.

Vid beräkningen enligt första stycket ska ersättning i form av graviditetspenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och närståendepenning likställas med

inkomst av näringsverksamhet, om ersättningen har grundat sig på inkomst av aktiv näringsverksamhet.

Paragrafen, som är ny, reglerar hur sjukpenninggrundande inkomst av näringsverksamhet i vissa fall ska beräknas vid fastställande av sjukpenninggrundande inkomst. Övervägandena finns i avsnitt 4.2.

Bestämmelsen gäller för försäkrade som bedriver näringsverksamhet och som enligt det senaste beslutet om slutlig skatt har haft ett överskott av inkomst av aktiv näringsverksamhet (se 9 a §). För sådana försäkrade ska enligt *första stycket* den sjukpenninggrundande inkomsten från näringsverksamheten beräknas till det högsta beloppet av antingen överskottet av aktiv näringsverksamhet enligt det senaste beslutet om slutlig skatt (*punkten 1*) eller ett genomsnitt av förekommande överskott av aktiv näringsverksamhet enligt besluten om slutlig skatt för de två beskattningsår som har föregått det beskattningsår som omfattas av det senaste beslutet om slutlig skatt (*punkten 2*). Med detta ska förstås att om näringsverksamheten för något av beskattningsåren har uppvisat ett underskott enligt beslutet om slutlig skatt, kommer det beskattningsåret att ingå i beräkningen med noll kronor.

När inkomst av näringsverksamhet beräknas enligt första stycket ska vissa ersättningar från socialförsäkringen som har grundats på inkomst av aktiv näringsverksamhet likställas med inkomst av näringsverksamhet. Av *andra stycket* framgår att detta gäller ersättning i form av graviditetspenning, föräldrapenning, tillfällig föräldrapenning och närståendepenning. Av 8 a § andra stycket följer vidare att inkomsten av näringsverksamhet för de beskattningsår som beaktas enligt första stycket ska räknas om med hänsyn till förändringen av prisbasbeloppet. Detta gäller även ersättningarna som likställs med inkomst av näringsverksamhet.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2028.
2. De nya bestämmelserna tillämpas första gången på ersättningsperioder som påbörjas efter den 31 december 2027.

Övervägandena finns i avsnitt 5.

I *första punkten* anges att lagen träder i kraft den 1 januari 2028. Enligt *andra punkten* ska de nya och ändrade bestämmelserna om sjukpenninggrundande inkomst tillämpas första gången på

ersättningsperioder som påbörjas efter den 31 december 2027. Det innebär att den sjukpenninggrundande inkomsten inte får ändras i ett redan beslutat ersättningsärende som pågår när den nya lagen träder i kraft och inte heller när ett beslut vid ikraftträdandet inte hunnit fattas avseende en ersättningsperiod som påbörjas före den 31 december 2027. Begreppet ersättningsperiod ska tillämpas på samma sätt som begreppet i övrigt tillämpas enligt 25 kap.